

שמעון פרס ז"ל – אדם, מדינאי, מנהיג מערך שיעור- יסודי (ד'-'ו')

פתיח (למורה):

ביום 28.9.2016, כ"ה באלול התשע"ו, הלך לעולמו נשיאה התשיעי של מדינת ישראל, שמעון פרס ז"ל. פרס, אשר כונה בפייהם של רבים "אחרון הנפילים", הותיר אחריו שנים ארוכות של עשייה ציבורית משמעותית מימי טרום מדינת ישראל ועד ימינו אנו. מורשת של תקווה, אופטימיות וחזון מרחיק לכת, ערכים של אהבת אדם ואהבת החיים. אזרחי מדינת ישראל, כמו גם אזרחי העולם כולו, הביעו את כאבם על לכתו של מנהיג דגול ומעורר השראה.

פרס חזר ואמר ללא הרף: **"בכל אחד מכם טמון הפוטנציאל גדול בהרבה יותר ממה שאתם חושבים"**. מערך שיעור זה נכתב עבורכם, אנשי החינוך בישראל, במטרה לאפשר לכם לעורר דיון משמעותי בכיתה באשר למנהיגות בכלל ומנהיגותם של התלמידים בפרט, ברוחו של פרס ולהעלות בכיתתכם שאלות בדבר מקומם של התלמידים במארג החברתי בבית ספרם, בקהילתם, במדינתם - היא מדינתנו.

מטרות הפעילות:

- היכרות עם דמותו ופועלו של שמעון פרס
- היכרות עם מושג המנהיגות
- לקיחת אחריות ועשייה חברתית-אזרחית

קהל יעד: יסודי כיתות ד'-ו'

זמן מומלץ: 60 דק'

עזרים: נספחים- (משחק זכרון) טוש, לוח, כלי כתיבה

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
للسلام والابتكار | for Peace & Innovation | לשלום ולחדשנות

פתיחה:

- **הערה למורה:** ודא/י כי הכיתה מסודרת בצורת מעגל.
- 1. **חידון פתיחה (10 דק)**
- **הערה למורה:** מטרת חידון הפתיחה היא לייצר את האווירה הכיתתית לקראת תחילתה של הפעילות (setting).
- את החידון ניתן לבצע בשני אופנים:
 1. המורה יתנהל את החידון הבא וי/תאפשר לתלמידים לחפש את התשובות באינטרנט, באמצעות הטלפון הסלולארי.
 - או-
 2. המורה יתנהל את החידון באמצעות אתר KAHOOT למורה - [#/https://create.kahoot.it](https://create.kahoot.it) ולתלמידים - [#/https://kahoot.it](https://kahoot.it)

שאלות אופציונאליות- (ניתן להיעזר במקורות מידע אינטרנטיים)

 - מה שם משפחתו המקורי של שמעון פרס? (פרסקי)
 - באיזה גיל התחיל פרס את הפעילות שלו למען מדינת ישראל והצטרף לדוד בן-גוריון? (24-27- התשובות בטווח הזה נכונות ☺)
 - מה הקשר בין שמעון פרס לאומן המיקסים נוי אלוש? (עשו יחד את הסרטון be my friend for peace להשקת חשבון הפייסבוק של פרס)
 - איזה פרס נובל קיבל פרס ובאיזו שנה? (פרס נובל לשלום בשנת 1994)
 - באיזה כפר נוער למד שמעון פרס? (כפר הנוער בן שמן)
- בסיום החידון יתבקשו התלמידים לכבות טלפונים.
- 2. **"ציר זמן – תפקידיו של שמעון פרס" (15 דק')**
- הערה למורה:** ניתן להשתמש רק בחלק מהכרטיסים בהתאם לשכבת הגיל ולשיקול הדעת על בסיס הכרות עם התלמידים.
- המורה יתחלק את כל הכיתה ל2 קבוצות (לפחות).
- כל קבוצה תקבל כרטיסיות ותסדר אותן כמשחק זיכרון (הצד הכתוב כלפי מטה), כל ילד בתורו ירים שתי כרטיסיות, כשמטרת הקבוצה היא להתאים תמונה לבין תפקידו של פרס במסגרת שנים ספציפיות. לדוג': נשיא המדינה – 2007-2014 + תמונה של פרס במשכן הנשיא.
- לאחר שהקבוצה מצאה את כל הזוגות, עליהם לסדר את התפקידים לפי סדר כרונולוגי, ובכך ייצרו ציר זמן המאגד את תפקידיו של שמעון פרס במהלך חייו הציבוריים.
- **הערה:** מטרת המתודה היא לחבר את התלמידים לנושא באופן פעלתני.

• **המורה י/תסכס:**

שמעון פרס (1923-2016), מהאבות המייסדים של מדינת ישראל, מי שהעניק לישראל את יכולות ההרתעה וההגנה הביטחונית שלה בשנות הקמתה, שעמד בראש חימוש ובניית צה"ל, הקים את הכור בדימונה, הקריה למחקר גרעיני בשורק ואת התעשיות הביטחוניות, פעל ללא לאות במשך עשרות שנים לקידום יחסי השלום בתוך מדינת ישראל ובין ישראל ושכנותיה והנהיג את הפיכת ישראל למעצמת טכנולוגיה וחדשנות עולמית. בן 93, מדינאי, נשיאה התשיעי של מדינת ישראל וראש ממשלתה, חתן פרס נובל לשלום, איש מעש וחזון.

פרס הקדיש לשירות מדינת ישראל את מרבית שנות חייו. במשך למעלה משישים שנים כיהן בתפקידי מפתח רמי דרג ובראשם נשיא המדינה, ראש ממשלה, שר הביטחון, שר החוץ, שר האוצר, שר הפנים, שר הקליטה, שר התחבורה והתקשורת, שר ההסברה, השר לשיתוף פעולה אזורי ולפיתוח הנגב והגליל ויו"ר האופוזיציה.

3. **סיכום אישי - "המנהיג/ה שלי" (15 דק')**

- כל תלמיד מתבקש לחשוב על דמות שנתפסת כמנהיג/ה בעיניו. המורה י/תדגיש כי אותה דמות יכולה להיות לקוחה מהחיים הציבוריים, כמו גם מהחיים האישיים של התלמידים (אימא, מנהל ביי"ס, ראש ממשלה, זמר וכיו"ב).
- המורה י/תקיים סבב וכל תלמיד/ה יציגו את בחירתם: מדוע בחרתי דווקא בדמות זו? מדוע היא משמעותית עבורי? **[אין לחייב תלמיד לשתף]**
- על המורה לזהות מילות מפתח שנאמרות ע"י המשתתפים ולהוסיף אותן על גבי הלוח ב"שמש אסוציאציות" שתיווצר סביב המושג "מנהיג/ה".
- **הערה למורה:** התמקד/י במונחים כגון: קבלת החלטות, הנעה, הובלה, שינוי מציאות, אכפתיות, התמדה, אחריות, נחישות, יצירתיות, ערכיות, אומץ, סמכות, יוצאת דופן

- **לסיכום המתודה, י/תסביר המורה כי "שמש התכונות" שהרכיבו התלמידים בין אם בחרו תכונות של שמעון פרס או של המנהיג/ה האישי שלהם, מדובר בתכונות שיכולות להיות בכל אחד ואחת מהם וכי הכוח להשפיע, לשנות, ליצור ולהצליח טמון בהם. מה שמרכיב מנהיג/ה הן תכונות רבות ומגוונות וכל אחד מהם יכול להיות מנהיג/ה.**

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלווה ולחדשנות | for Peace & Innovation | للسلام والابتكار

נספחים

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלום ולחדשנות | for Peace & Innovation | לسلام والابتكار

מזכיר הנוער העובד והלומד

1941-1945

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלווה ולחדשנות | for Peace & Innovation | לשלום ולחדשנות
מרכז בירס | للسلام والابتكار

משרד הביטחון
MINISTRY OF DEFENSE

מנכ"ל משרד הביטחון

1953-1959

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלווה ולחדשנות | for Peace & Innovation | לسلام والابتكار

סגן שר הביטחון

1959-1965

—חקירת הסכר הגרעיני בדימונה—
שנת 1959

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פֶּרֶס
לשלווה ולחדשנות | for Peace & Innovation | לسلام والابتكار

של העלייה
של הזואו
של התחבורה
של ההסברה
1969-1974

של הביטחון

1974-1977

*נובע אנטיבה— שנת 1976

פרס: המערך לא ישתחרר בממשלת הליכוד

אחרי - עזרתו - על - פרס הולם המיוסר על מיליון כהן המנסה עם לוי - פרס עם נתיבי ומה מיליון כהן - יליד כשר נביל - חשבו קלוקים על פרס שוחט על פודים

אמש (1) פרס הולם המיוסר על מיליון כהן המנסה עם לוי - פרס עם נתיבי ומה מיליון כהן - יליד כשר נביל - חשבו קלוקים על פרס שוחט על פודים

**אשל אמתנו
 לעימות חריף
 עם ממשלת
 בראשות הליכוד**

מייצגת לייקוט המיוסר המנסה לייצג את המערכת
 על - פרס הולם המיוסר על מיליון כהן המנסה עם לוי - פרס עם נתיבי ומה מיליון כהן - יליד כשר נביל - חשבו קלוקים על פרס שוחט על פודים

ליקוטי אבותינו

בגין מציע ליכוד לאומי, המערך יסרב כנראה
**הליכוד במקום ראשו
 תבוסה מוחצת למערך**

התפרסם ב"הארץ" 11-12-1977
 כתבת: אריאל שרון. עריכה: רחל שרון
 15-6 אגרוף - 14 אריות שרון. עריכה: רחל שרון
 15-6 אגרוף - 14 אריות שרון. עריכה: רחל שרון

ראש האופוזיציה
 1977-1984
 *בחירות 1977 "המבחפד"
 (הפסד במחירות)

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פֶּרֶס
לשלווה ולחדשנות | for Peace & Innovation | לسلام والابتكار

ראש ממשלת ישראל

1984-1986

*נובצע בשנה 1985-1984

*נופישלת רוטעיקה –
שפיעון פרס ויצחק שמיר

של החוץ
 ממלא מקום ראש הממשלה

1986-1988

*הסכם לונדון – שנת 1987

משרד האוצר
 Ministry of Finance

שר האוצר

ממלא מקום ראש הממשלה

1988-1990

ראש האופוזיציה

1990-1992

***שיעור לווין ישראללי ראשון
 "אופק 1" – שנת 1988**

של החוץ ראש הממשלה בפועל של הביטחון

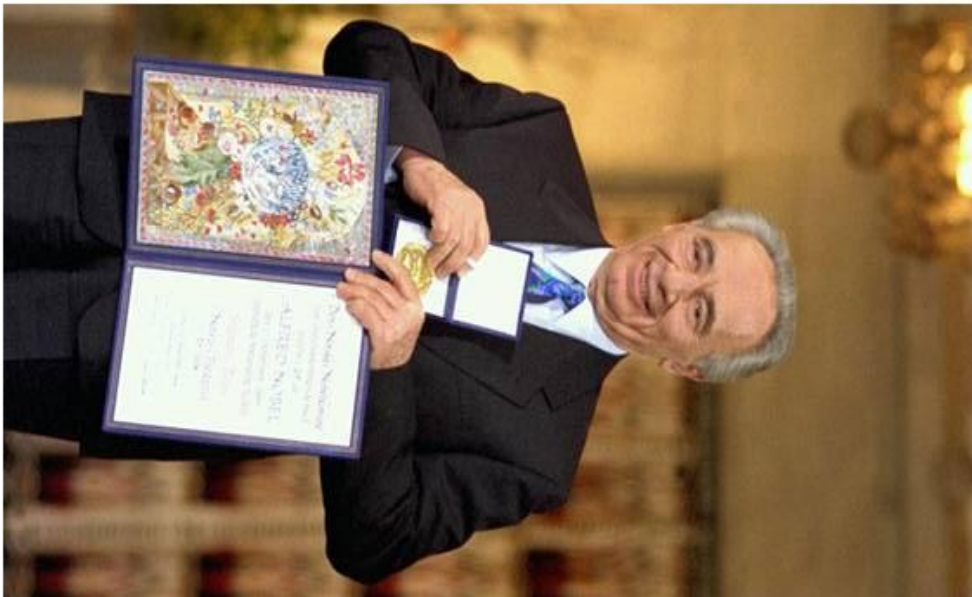
1992-1995

עם חתניות הסכמי אוסלו עם
הפלישתניאיים 1993

*חתניות הסכם השלום עם ירדן
1994

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלווה ולחדשנות | for Peace & Innovation | לسلام والابتكار

של החוץ
ראש הממשלה בפועל
של הביטחון

1992-1995

*קבלת פרס נובל לשלווה
1994

4.11.95

ראש ממשלת ישראל
 של הביטחון
 1995-1996
 ראש האופוזיציה
 1996-1999

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלום וחדשנות | for Peace & Innovation | לسلام والابتكار

השיל לשיתוף פעולה אזורי

1999-2001

מרכז פרס | Peres Center | مرکز بيرس
לשלוט ולחדשנות | for Peace & Innovation | للسلام والابتكار

משרד החוץ

שר החוץ

2001-2003

המשינה לראש הממשלה
אריאל שרון

2003-2006

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלווה ולחדשנות | for Peace & Innovation | לשלום וליחידות

**המשרד
לפיתוח
הנגב והגליל**
מרחב האפשרויות של ישראל

נגב גליל

השר לפיתוח הנגב והגליל
המשענה לראש הממשלה

2006-2007

מרכז פרס | Peres Center | מרכז פרס
לשלום ולחדשנות | for Peace & Innovation | לשלום والابتكار

שמעון פרס
נשיא מדינת ישראל

פרס
2014

הנשיא החדשיני
של מדינת ישראל

2007-2014

מרכז פרס | Peres Center | مرکز بيرس
לשלוט ולחדשנות | for Peace & Innovation | للسلام والابتكار

מרכז פרס | Peres Center | مرکز بيرس
לשלוט ולחדשנות | for Peace & Innovation | للسلام والابتكار

נשיא מייסד
מרכז פרס לשלום ולחדשנות

2014-2016

חומר רקע כללי לסייע במידע במסגרת משחק הזכרון

נספח 1 – מבצע אנטבה

לפני ארבעים שנה, בעשרים ושבעה ביוני 1976 מטוס אייר פראנס 139 שהמריא מת"א לפאריז נחטף על ידי מחבלים פלסטינים וגרמנים. 105 הנוסעים היהודים, הישראלים ואנשי צוות מטוס אייר פרנס נותרו כבני ערובה בידי החוטפים בשדה התעופה באנטבה שבאוגנדה.

היה זה מצב חירום שלא היה לו תקדים. 105 אזרחים תמימים שבויים על אדמת אנטבה, ואילו החוטפים דורשים שחרור 53 טרוריסטים תמורתם.

שמעון פרס שימש כשר הביטחון בממשלת יצחק רבין. הוא שקיבל את הבשורה, ובמשך כל ימי המשא ומתן עם החוטפים האמין כי אסור להיכנע לדרישות החוטפים ויש לתכנן מבצע לשחרורם. עמדתו העיקשת עמדה כנגד עמדתם של רבים בממשלה, שפחדו שמא המבצע ישתבש וחששו לחייהם של החיילים והחטופים.

בפתק שכתב פרס ישיבות הממשלה כתב: "יצחק-השכלול האחרון בתכנון- במקום כלי רכב של השדה ירד מרצדס גדול דגלים, אידי אמין חוזר הביתה ממאוריציוס, איני יודע אם זה יהיה אפשרי אך מעניין. שמעון".

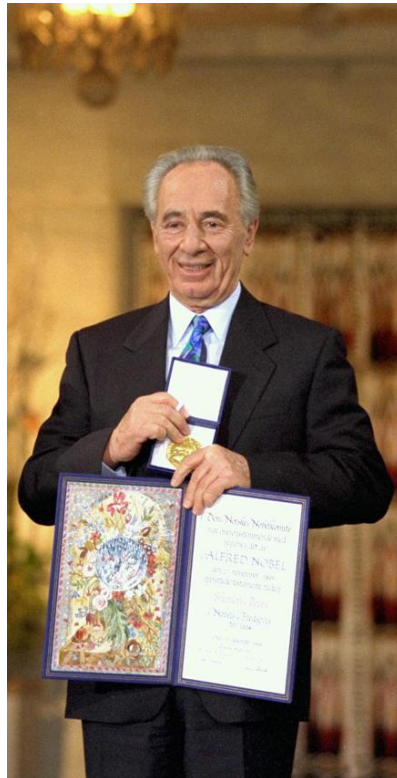
עוד כתב: אם נצטרך להחזיר את המחבלים, ישראל תיראה כסמרטוט, ומה שיותר גרוע היא תהא כזאת. פרס האמין בצדקת המבצע ולמרות כינויים כגון: "פנטזיונר" והוזה, הוא היה משוכנע כי למדינת ישראל אסור בשום אופן לשחרר מחבלים עבור חטופים. בתאריך 4.7 (שבוע לאחר החטיפה) יצא לפועל "מבצע אנטבה", במהלכו הגיעו לוחמי סיירת מטכ"ל במבצע מתוחכם במכוניות מרצדס בתוך בטון מטוסי הרקולס, והשתלטו על המטוס. המבצע הוכתר כהצלחה וכמעט כל החטופים חולצו בשלום. מפקד סיירת מטכ"ל, יוני נתניהו איבד את חיו במבצע, וכך ניתן השם "מבצע יוני".

נספח 2 – קידום השלום

לכל אורך חיו פעל והאמין שמעון פרס בקידום השלום של אזרחי מדינת ישראל עם שכניה. פרס האמין כי ידה של מדינת ישראל צריכה להיות תמיד מושטת לשלום עם שכנותיה, וכי יש לעשות מה שנתן לסיים סכסוכים בין עמים ומדינות בפתרון של שלום ובראש עם שכנינו הפלסטינים. בכל תפקידיו כחבר כנסת, שר חוץ, וראש ממשלה קידם פרס תהליכי שלום מדיניים ובהם: הסכם השלום עם ירדן שהתגבש לאחר מסע שיחות של מלך ירדן חוסיין עם ראש הממשלה רבין ושר החוץ שמעון פרס וכן הסדר הביניים עם הפלסטינאים (הסכם אוסלו), שהוא הסכם מדיני שנחתם בושינגטון בין מדינת ישראל וארגון אש"ף במטרה לסיים את הסכסוך בין ישראל לפלסטינים בדרך של פשרה, ולאפשר לפלסטינאים ממשל עצמי (1993). הפעילות למען השלום, העניקה לפרס את "פרס נובל לשלום" היוקרתי בשנת 1994. אך, כמו כן גם גבתה מפרס מחיר יקר שכן רבים בישראל התנגדו לה כי חשו חוסר אמון בצד השני. בשנת 1996, פחות משנה לאחר הירצחו של ראש הממשלה דאז יצחק רבין ז"ל, החליט שמעון פרס להקים את "מרכז פרס לשלום", במטרה לקדם שלום בין עמים, בין בני אדם, ולעודד את האזרחים לחפש פתרונות של שלום עם שכנינו. פרס, האמין ביכולת של אנשים, יהודים וערבים, ישראלים ופלסטינים להוביל לשינוי משמעותי בחיי היום יום. קבוצות כדורגל משותפות (יהודים וערבים, ישראלים ופלסטינאים), שיעורי בית ספר משותפים, קשרים עסקיים, וחילופי מידע רפואיים הם עיקר עבודתו של מרכז פרס לשלום. העשייה של מרכז פרס לשלום ממשיכה עד היום כדי לקדם חיים של שלום, דיאלוג וחיים משותפים.

נספח 3 – מבצע משה לעליית יהודי אתיופיה

לכל אורך השירות הציבורי דאג פרס לפעול לאורה של מגילת העצמאות, עליה מושתתים חזונה וערכיה המובילים של מדינת ישראל. במגילת העצמאות נכתב כי "מדינת ישראל תהיה פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות".

פרס האמין כי משמעות המשפט הזה הינה המחויבות של כל אדם וכל מנהיג לעשות הכל על מנת לאפשר לעם היהודי בעולם לעלות לארצו, אם זה בעת מצוקה, או בשגרה.

בשנת 1984 הגיעו ידיעות על מצבם הקשה של היהודים באתיופיה. נוסף על הבצורת והרעב שפקדו את אתיופיה, סבלו היהודים מרדיפות קשות של המשטר, שגייס ילדים בני 12 לצבא, אסר על קיום חוקי הדת היהודית, האשים את מנהיגי הקהילה בריגול למען ישראל ועוד.

כל אלה הביאו את ממשלת ישראל וראש הממשלה שמעון פרס להחלטה, שיש להציל את יהודי אתיופיה ולהעלות אותם ארצה.

מימוש ההחלטה היה מסובך מאוד בשל המרחק הגאוגרפי, והעובדה כי לא היו יחסים בכלל בין ממשלת ישראל לשלטון באתיופיה. השלטון באתיופיה לא אפשר לאף אזרח לצאת מגבולות המדינה.

"מבצע משה" היה שמו של המבצע הצבאי להעלאת יהודי אתיופיה לישראל, דרך נתיב בריחה סודי קודם כל מאתיופיה לסודאן, ולאחר מכן מסודאן לאירופה ואז לישראל. כדי לזכות בשיתוף פעולה מצד שלטונות סודאן, נערך המבצע בסודיות גמורה במשך כמה שבועות.

במהלך מבצע משה לעליית יהודי אתיופיה, עלו לישראל כ-8,000 יהודים. כ-1500 מתוכם היו ילדים ובני נוער, שהגיעו ללא הוריהם. המבצע שינה את החברה הישראלית ללא היכר והיווה את הבסיס הראשוני גם למבצע שלמה שהגיע אחריו, ולביסוס הקהילה האתיופית בארץ. על מבצע משה אמר פרס: "זה היה אחד מהרגעים המרגשים בחיי. ראיתי את זה כיציאת מצרים השנייה. לא ברגל אלא במטוסים אמריקניים. אני מראה כזה לא אשכח לעולם. היה שקט מוחלט ועיניים בורקות שחורות."

נספח 4 – "תוכנית הייצוב הכלכלית" - הצלת המשק מהאינפלציה 1984

ב-1984 נבחר שמעון פרס לראשות ממשלת האחדות. מצב הכלכלה הישראלית לא בישר טובות. במשק הייתה אינפלציה חמורה של 400%. אינפלציה היא תהליך בו מחירים של מוצרים עולים במהירות, כך שערך הכסף שקיים בידי האזרחים שווה הרבה פחות.

(לדוגמא - אם לאזרח יש 100 ₪ בחשבון הבנק, ויכול עד אז לקנות בזה מוצרי חלב, לחם ובשר. אז ברגע שיש אינפלציה חמורה מחיר של קרטון חלב יכול להגיע לעשרות שקלים, וכך לאזרח שיש בידו 100 ₪, יש אפשרות לקנות הרבה פחות דברים. לאזרחים נשאר אותו הכסף, אך אפשר לקנות בו הרבה פחות). במצב כזה, האזרחים מבקשים למשוך סכומי כסף רבים מהבנק, דבר המביא למחסור בכסף בבנקים, ולקריסתם של הבנקים והמערכת הכלכלית כולה. ("תהליך שרשרת").

מצב של אינפלציה הוא מצב מאד מסוכן לכלכלה של מדינת ישראל. ראש הממשלה שמעון פרס הבין כי מדינת ישראל נמצאת ב"מצב חירום", וכי יש לתכנן תוכנית שתוציא את הכלכלה מה"בוץ" כדי לאפשר לאזרחים חיים טובים יותר. פרס מעולם לא למד כלכלה והכניסה לנושא המורכב הזה חייב למידה מעמיקה. הוא הקים מועצה כלכלית ובה מזכיר ההסתדרות, בכירים מראשי ארגוני המעסיקים ואנשי כלכלה ומהם למד את הנושא לעומק. הוא הבין שעל מנת להגיע לפתרון יצטרכו כל הצדדים לשבת סביב אותו השולחן, להבין את הבעיות הכלכליות האחד של השני ולהגיע לפשרה (מעסיקים, עובדים, ממשלה, הסתדרות, בנקים וכו').

פרס כינס את שרי הממשלה לישיבת חירום שנמשכה יממה שלמה, מבוקר עד בוקר על מנת לגשר בין כל הצדדים ולהגיע להסכמות. בסופה, ברוב של 15 תומכים מול 7 מתנגדים אישרה ממשלת האחדות את "תוכנית הייצוב" — תוכנית כלכלית מפורטת שמטרתה להביא ליציאה מהמשבר - האירוע הכלכלי החשוב והמשפיע ביותר של 30 השנים האחרונות.

נספח 5 – הקמת הכור הגרעיני בדימונה

בשנות החמישים, שנים ספורות לאחר הקמת מדינת ישראל, הבין ראש הממשלה הראשון של ישראל דוד בן גוריון כי היכולת לגבור על האויבים המאיימים על קיומה של ישראל טמונה גם בהגנה אסטרטגית ארוכת טווח- יכולת גרעינית.

הוא הטיל את המשימה להשיג למדינת ישראל יכולת גרעינית, על יד ימינו שמעון פרס שהיה צעיר בן 29. היה מדובר באתגר שנראה גדול מהמציאות כיוון וישראל הייתה נתונה תחת חרם בינלאומי במהלכו אף מדינה לא הסכימה לשתף פעולה ולתת נשק למדינה הקטנה שרק נוסדה. הסיכוי להשיג ידע בנושא גרעיני או את הבסיס להקמת כור היה נראה אפסי. בישראל לא היה כסף לרכבים או מטוסים, אז כיצד תרכוש יכולות גרעיניות?

פרס הצעיר היה חייב לפעול בדרכים יצירתיות ובאומץ.

הוא ראה בזה משימה עליונה. הוא פנה לראש ממשלת צרפת ובסדרת פגישות ארוכה שכנע את הצרפתים לתת לישראל את הידע הדרוש. הוא גייס כספים להקמת הכור, ואף חיפש בעצמו מדענים שיסכימו לעבור לגור במדבר בדרום הארץ ולהשתתף בפרויקט. כל זאת תחת מעטה סודיות מוחלט ומול חוסר אמונה מוחלט ואף זלזול בצמרת הממשל ומערכת הביטחון.

המיזם הסודי בחולות ליד דימונה הוקם בזכות העבודה הקשה והמאומצת של שמעון פרס, והוגדר כ"מפעל טקסטיל" על מנת לשמור על סודיותו. עד היום, הכור הגרעיני בדימונה הינו חלק בלתי נפרד מביטחון ישראל והוא עומד כגאווה ישראלית סודית במיוחד. לאחר פטירתו של פרס, הכריז ראש הממשלה בנימין נתניהו כי מעתה הכור בדימונה ייקרא על שם שמעון פרס כאות הוקרה ותודה שהביא להקמתו ולביטחון מדינת ישראל לעולם ועד.

